

Такриз

ба автореферати диссертатсияи Абдусаломзода Абдукодир Махмадулло дар мавзӯи «Сиёсати хориҷии Ҷумҳурии Тоҷикистон дар шаронги тағйирёбии низоми муносибатҳои байналхалқӣ» барои дарёфти дараҷаи илмӣ номзоди илмҳои сиёсӣ аз рӯи ихтисоси 5.6.4. Проблемаҳои сиёсии муносибатҳои байналмилалӣ, иқтисоди глобалӣ ва минтақавӣ

Мубрами таҳқиқи мавзӯ аз тағйироти куллии низоми ҷаҳонӣ бармеояд. Вазъияти геополитикӣ ва низоми нави муносибатҳои байналмилалӣ давлатҳои имрӯзаро маҷбур мекунад, ки стратегияҳои сиёсати хориҷии худро аз нав дида бароянд. Ҷумҳурии Тоҷикистон дар ин маврид намунаи барҷаста аст. Муаллиф объект, предмет, ҳадаф ва вазифаҳои таҳқиқотро дақиқ муайян карда, ҷаҳорҷӯбаи методологии хуб **андешидашударо** пешниҳод намудааст.

Истифодаи равиши ҳамачониба оид ба таҳлили сиёсати хориҷии Тоҷикистон яке аз навгониҳои таҳқиқотро ташкил медиҳад. Муаллиф бо номбар кардани муносибатҳои дучониба маҳдуд нашуда, онҳоро дар заминаи равандҳои ҷаҳонӣ ҷойгир мекунад. Мавзӯи амният махсусан хуб омӯхта шудааст: наздикӣ ба Афғонистони ноустувор ва таҳдидҳои терроризм ва қочоқи маводи мухаддир Душанберо водор мекунад, ки ба ҳамкориҳои низомӣ-сиёсӣ афзалият диҳад. Нақши СААД ва СХШ дар таъмини суботи минтақавӣ ба таври боварибахш ва воқеӣ тавсиф шудааст. Таҳлили масъалаҳои об ва энергетика ҳамчун яке аз мушкилоти асосии дипломатияи тоҷик низ қобили таваҷҷуҳ аст. Муаллиф дуруст қайд мекунад, ки назорат бар захираҳои об на танҳо ба як абзори иқтисодӣ, балки ба як абзори сиёсӣ табдил ёфта, ба муносибатҳои кишвар бо ҳамсоягони Осиёи Марказӣ таъсир мерасонад.

Дар автореферат таҳаввулоти сиёсати хориҷии Тоҷикистон инъикос ёфтааст: аз барқароршавии пас аз низоъ ва таъя ба Русия ҳамчун қафили асосии амният то густариши тадриҷии шабакаи васеи шарикон. Бахше, ки дар бораи дипломатияи бисёрсамта навишта шудааст, махсусан ҷолиб аст. Муаллиф бо итминон нишон медиҳад, ки барои Тоҷикистон дипломатияи бисёрсамта на танҳо як эълония, балки як стратегияи зарурӣ ва амалӣ аст, ки ба гуногунранг кардани ҷалби сармоягузорӣ нигаронида шудааст. Муносибат бо Чин, кишварҳои Халиҷи Форс ва Иттиҳоди Аврупо аз нигоҳи манфиатҳои иқтисодӣ ва маневрҳои геополитикӣ баррасӣ мешавад. Муҳим он аст, ки муаллиф ин муносибатҳоро идеалӣ намекунад, балки хусусияти муҳолифи онҳоро низ қайд мекунад.

Кӯшиши муаллиф барои арзёбии нақши «неруи нарм» дар сиёсати хориҷии Тоҷикистон қобили таҳсин аст. Таблиғи фарҳанги миллий, забон ва мероси таърихӣ дар хориҷа, бахусус дар байни диаспораи тоҷикон, воситаи

муҳим барои тақвияти нуфузи байналмилалӣ мебошад. Дипломатияи фарҳангӣ, ҷуноне ки дар таҳқиқот дуруст қайд шудааст, ба ташаккули имиҷи мусбати кишвар мусоидат мекунад, ки ин дар шароити рақобати шадид барои сармоягузориҳои хориҷӣ ва дастгирии сиёсӣ махсусан арзишманд аст.

Нақши муассисаҳои молиявӣ байналмилалӣ ва созмонҳои махсусгардонидашудаи СММ ба кадрӣ кофӣ омӯхта нашудааст. Ҳазинаи Байналмилалӣ Асҳор, Бонки Ҷаҳонӣ ва Барномаи Рушди СММ ба сиёсати иқтисодӣ ва иҷтимоии Тоҷикистон таъсири назаррас мерасонанд, аммо ин масъалаҳо дар ҳулосаи таҳқиқот камтар таҳлил шудаанд. Ҳамчун тавсия барои таҳқиқоти минбаъда, пешниҳод менамоем, ки муаллиф ояндабинию пешгӯинамоиро тақвият диҳад. Дар автореферат вазъи кунунии корҳо сабт шудааст, аммо қариб ҳеҷ сценарияе барои таҳаввулотӣ оянда мавҷуд нест. Бо назардошти нооромиҳои зиёд дар муносибатҳои байналмилалӣ, баҳусус пас аз тағйирёбии вазъият дар Афғонистон, пешниҳоди имконоти имконпазир барои тағйир додани сиёсати хориҷии Тоҷикистон дар давраи миёнамуддат муфид хоҳад буд.

Ҳулоса, бояд қайд кард, ки автореферати рисола як таҳқиқоти ҳамаҷониба ва пурмазмун мебошад. Муаллиф дониши пурраи мавзӯро, инчунин қобилияти кор бо манбаъҳо ва сохтани далелхоро нишон медиҳад. Ин шарҳҳо танҳо барои мақсадҳои бахсӣ мебошанд ва баҳои баланди умумии корро ҳалалдор намеkunанд. Аз рӯи автореферат, гуфтан мумкин аст, ки рисола як кори мустақилона ва пурраи дорони аҳамияти назариявӣ ва амалӣ мебошад. Таҳқиқоти Абдусаломзода Абдуқодир Маҳмадулло дар мавзӯи «Сиёсати хориҷии Ҷумҳурии Тоҷикистон дар шароити тағйирёбии низоми муносибатҳои байналхалқӣ» дар сатҳи илмӣ омода гардида, ба яке аз масъалаҳои муҳимтарини замони муосир, ки дурнамон рушди мамлакатро ифода менамояд, бахшида шудааст. Дар маҷмӯъ, гуфтан мумкин аст, ки таҳқиқоти мазкур кори илмӣ анҷомёфта ба шумор рафта, муаллифи он сазовори дарёфти дараҷаи илмӣ номзади илмҳои сиёсӣ аз рӯи ихтисоси 5.6.4. Проблемаҳои сиёсии муносибатҳои байналмилалӣ, инкишофи глобалӣ ва минтақавӣ мебошад.

Мудири кафедраи фанҳои гуманитарии
Донишгоҳи давлатии тичорати Тоҷикистон
Номзади илмҳои сиёсӣ, дотсент

Неъмонов Ҷ.М.

Имзояи Неъмонов Ҷ.М.-ро тасдиқ менамоем
Сардори шӯъбаи кадрҳо ва корҳои махсус
Донишгоҳи давлатии тичорати Тоҷикистон

Пирзода С.С.

05.05.2026

